

Ulice Krakova

Ulice Krakova sa tiahli všade okolo nás. Nerozumeli sme ich pohybu, ale vťahovali nás medzi seba, až sme sa strácali jedna druhej. Každá sme stáli na Bosackej, ale nie na tej istej. Ten pocit bol taký silný, akoby sa práve v tej chvíli náš svet roztrojil. Boli štyri hodiny ráno, náš autobus pred chvíľou dorazil do Krakova a ja som vedela, že sa niečo deje. Stáli sme s kuframi neďaleko stanice, naproti cez cestu skupina podnapitých chlapíkov a nám sa ani nežiadalo pohnúť. Zimné vetrovky, čiapky a na papieroch vytlačené pokyny, akými ulicami sa dostať k hotelu. „Chodte na juh po Bosackej smerom k Topolowej. Použite podchod.“ To, čo sa doma zdalo jasné, teraz pôsobilo mäťuco. Široko-ďaleko žiaden podchod, len chechtajúci sa chlapíci. My sme sa napriek tomu usmievali. Boli sme v uliciach Krakova.

„Musíme si zapamätať, že z Námestia Jána Matejki treba pokračovať doprava od konského zadku, nie od hlavy jazdca,“ povedala som múdro, keď sme sa po krátkom blúdení vynorili na ulici Swietego Filipa. Ani neviem ako, ale zo ženy s mizernou orientáciou sa stal vodca skupinky. Bola som si istá, že by som dokázala pochopiť aj teóriu relativity, keby na to prišlo. Z úvah o tom, či by som vedela aj tancovať a kde by sa to dalo overiť, ma vytrhla nejasnosť ohľadom odbočenia na Slowiansku. Občas sme míňali podozrivých jedincov v kapucniach, osamelo kráčajúcich na okraji chodníka, alebo rozjarené skupinky. Sprvoti tma zakryla náš strach, ale smerom k hotelu ľudí ubúdalo a pocit, že sme každá sama, sa vrátil. V jednej chvíli som si predstavila, že aj ja kráčam sama v kapucni. Nebol to strach, čo som cítila.

„Podme spolu na víkend do Krakova,“ napísala som kamarátkam, keď sme sa asi pred mesiacom vrátili zo stretnutia v meste, ja som sedela sama vo svojom byte a vedela som, že už tam viac nechcem takto sedieť. Do piatich minút obidve odpovedali a o týždeň som už online kupovala lístky na autobus. Počúvala som pritom Streets of Philadelphia a slávnostne som klikla na kolonku Zakúpiť. Nič nebolo ľahšie. Začala som sa smiať spôsobom, na ktorý môj otec zvykol podráždene reagovať: „Prestaň sa rehotiť ako šibnutá.“ Neprestala som. Kdeže.

Čakať vo vestibule hotela, kým sa rozvidnie. Priskoro na ubytovanie, priskoro na potulky mestom. Akurát na teplý čaj, ktorý sme si zaliali vodou z rýchlovarnej kanvice. Hana niečo ťukala do mobilu, asi správu Petrusovi, ako sme so Soňou so smiechom nazývali Haninu známosť, odkedy nám neuvážene prezradila, že na zoznamke vystupuje pod menom Peter Petrus. Soňa s hrnčekom v ruke skúmala interiér a ja som myslela na to, či Honza ešte spí. A kde. Ešte je príliš skoro, určite ešte spí. A tam som myšlienky stopla. Bolo nepatričné sedieť v kresle na Mazowieckej 6 a myslieť na Honzov pražský byt.

Krakov na nás dýchal jemnú rannú hmlu. Premieňal nás na obláčiky a my sme sa chceli nechať unášať po oblohe a pozorovať práve zobudených ľudí smerujúcich všetkými smermi sveta. Našli sme si v hotelových kreslách niekoľko možností na krakovské raňajky, ale ani jednej z nás sa nechcelo sledovať názvy ulíc. Dýchali sme všetci štyria – Krakov aj my. Odrazu sme sa ocitli pred raňajkárňou, ktorú mi odporučila kolegyňa. Bola tým typom človeka, ktorý vám podáva ruku a hovorí vám svoje meno a vy cítite, že sa stal zázrak a toto bude vaša blízka kamarátka. Preto ma zjavenie raňajkárne vôbec neprekvapilo.

Boli sme v to ráno prvé návštevníčky. Krakov sa prebúdza a my sme boli toho súčasťou. Pozerali sme na čašníka, ako keby sme ho odteraz mali vídať každé ráno a ja som sa ho dokonca spýtala na meno. Volal sa Jacek a ja som si predstavila, že moja angličtina plynulo prejde do poľštiny a Jacek nám porozpráva, že tu každý piatok organizujú literárne večery a že tie literárne večery budú od tohto piatku súčasťou môjho života ako štvrtkové hodiny jogy a večerné

prechádzky po sídlisku. Prinútila som sa vrátiť do reality, v ktorej som si ešte aj jedlo vypýtala po anglicky, lebo som sa hanbila čítať z menu po poľsky, aby som neurobila chybu vo výslovnosti. Objednali sme si kráľovské raňajky – wafle s ovocím poliate čokoládou.

„Uf, neviem, ako to všetko s tým mojím stiahnutým žalúdkom zjem,“ prehodila Hana. „Možno sa na to budem len pozerat.“ Teraz však pozerala na mobilný displej v nádeji, že jej odpíše Petrus. „Tým mužom sa nedá rozumieť. Minule mi písal, že tohto roku ani nepôjde na vianočné trhy, lebo neznesie pohľad na všetky tie páry.“ So Soňou sme si vymenili rýchle pohľady. Bolo až príliš jasné, čo to znamená, ale Hanin mobil napriek tomu zapípal a ona až podskočila od radosti. „Praje mi dobré ráno a krásny deň v Krakove.“ A tak sme nič nepovedali.

Soňa zívla a skonštatovala, že v noci spala dokopy možno hodinu. Jedli sme wafle a Soňa obdivovala veľikánsky vianočný stromček naproti stolom. Ja by som si to nebola všimla, ale namiesto tradičných gúľ z neho viseli vysušené mesiačiky pomaranča a grepu a zväzky škorice. Bol to najkrajší vianočný stromček, aký som kedy videla. Trochu ma však rozladil. Pripomenul mi, čo som vedela už dlhšie – na to, aby som sa stala spisovateľkou, mi chýbal Sonin pozorovací talent a bytie v prítomnosti. Nepomohla mi ani kniha Sila prítomného okamihu, hoci bola veľmi podnetná a asi dva týždne som sa cítila ako nový človek. V Krakove som sa síce zmenila na majsterku v orientácii mestom a potenciálnu tanečnicu, ale stále som nevidela stromček, ktorý stál priamo predom mnou.

„A pozrite, sú pod ním dokonca darčeky!“ zvolala Soňa natešene. Zachmúrila som sa. Ešte aj v tejto čarovnej raňajkárni používajú takéto komerčné ťahy? No tak to ďakujem pekne. Ozdoby z vysušeného ovocia a pod nimi prázdne škatule v striebornom baliacom papieri. Soňa sa však neprestávala usmievať a vtedy mi to došlo. „Keby som bola muž, hneď sa s tebou ožením!“ Objala som ju a utekala si rozbaľiť svoj darček.

„Sovy, no to sa mi snád’...“ so smiechom som si obzerala tri kamenné sovy, ktoré nás prekvapili v parku cestou na Wavel.

„Úplne ako Erika s princeznami,“ usmiala sa Soňa a podišla bližšie, aby si mohla lepšie prehliadnuť tú podobnosť.

„Hani, daj sem foťák, poprosím niekoho, nech nás odfotí. Nech máme jednu aj s Erikou.“ Erika bola Hanina sestra a boli sme nerozlučná štvorica už od základnej školy. Lenže potom sa Erika vydala, prišli princezné a odst’ahovali sa nám do ďalekého zámku. Len škoda, že nie na Wavel.

„Kvôli tej sove mi nevidno pol hlavy,“ hundrala Hana, keď sme poďakovali sympatickej Poľke za pár záberov. Kráčali sme ďalej a až keď sme stúpali k Wavelu a kochali sa vynárajúcim sa výhľadom, namrzeno dodala: „Isto by ste boli radšej, keby tu bola namiesto mňa Erika.“

A sme doma, pomyslela som si. Hana si celý život namýšľala, že je v našej partii len piatym kolesom na voze. Márne sme jej opakovali, že voz má štyri kolesá a my sme presne štyri. Vzala som ju okolo ramien a ukázala na chlapíka vo vetrovke s obrovskou ťavou na chrbte: „Aha, s ním ti spravím fotku, choď rýchlo k nemu!“

„Haha,“ vymanila sa z môjho objatia, ale už sa nechmúrila. Vedela som, že by si ho rada odfotila, ale za daných okolností to nešlo. Ako výstižne povedala hrdinka môjho obľúbeného seriálu Ally McBealová: „Mám svoju dôstojnosť. Alebo by to aspoň malo tak vyzerat.“ Vzala som jej foťák a odfotila som ho sama. Len tak na drzovku. Krakov so mnou robil divy.

Kým Hana fotila, ja som sa kochala pohľadom na brečtanom obrastenú hradbu. Pred očami sa mi premieňali na kvapľové múry Valdštejnskej záhrady a ja som bola odrazu o päť rokov mladšia a usmievala sa na tie kvaple ako na zázrak sveta. Honza sa usmieval na mňa, cítila som jeho úsmev ešte aj v pupku, ale oči som neodtrhala od kvapľov.

„Vedelas, že mám takovýhle krápníky ve své sbírce motýlů?“ spýtal sa šibalsky tým svojím tancujúcim hlasom.

„Vieš, vlastne vedela,“ stisla som mu dlaň a ďalej hľadela na kvaple. Už vtedy mi bolo jasné, že nech pôjdem kamkoľvek, jedna moja časť bude už navždy stáť pred tou stenou.

Po prehliadke kráľovských apartmánov sme už nemali chuť vidieť nič iné. Hana už naplno zívala, Soňa si ako obvykle všetko skúmavo obzerala, ale už akosi menej prítomne než obyčajne, a mňa chytala úzkosť z más ľudí všade naokolo.

„Aký pekný zámok. Len keby bol prázdny,“ skonštatovala som napoly žartom.

„Aspoň tak ako môj žalúdok,“ usmiala sa Soňa. Vedela som, že už myslí na dobroty na vianočných trhoch. Už doma nám ospevovala, aké úžasné pirohy tu vraj majú, aj špecializované stánky s lízatkami. Lízatká ma ani trochu nezaujímali, ale pirohy by som si dala. Hana vyzerala, že sa už ledva drží na nohách, predsa len, noc v autobuse, ale nedalo jej to. Neprišla predsa do Krakova spať! „Aj keď... Taká hodinka...“

Dali sme jej za pravdu. Keď ma posteľ lákala viac ako Dáma s hranostajom, ktorú tu údajne niekde vystavovali, bolo jasné, že stav je kritický.

„Spať či jesť, spať či jesť, ťažká to dilema. Spať či jesť, spať či jesť, to je ozaj...“

Soňa ma jemne prerušila: „Drahá, skočme najprv na pirohy a potom na hodinu na hotel.“ Cestou na námestie sme sa hystericky smiali.

„Nefoť si tie pirohy, veď ti vychladnú. A vôbec, prečo si ich fotíš mobilom, veď máš foťák!“ Hana si ma nevšímala a pokračovala vo foteaní.

„Myslím, že to má niečo spoločné s Petrusom,“ pošepala mi Soňa nahlas.

„Čo si nevie navariť sám?“ podpichla som Hanu, kladúc si do úst lahodné sústa. Nikdy mi ani nenapadlo, že môžu existovať špenátové pirohy. Vždy som sa fixovala len na bryndzové.

Hana sa začervenala, ale mobil odložila až po niekoľkých ďalších kliknutiach. Pozerala som na nás, ako jeme pirohy a odrazu mi vôbec nebolo do smiechu.

„Krakov je úchvatné mesto. Mám pocit, akoby som bola jeho súčasťou, a to som tu len prvý deň. Mohli by sme sem niekedy prísť spolu. Keď dokončíš hru... čo myslíš? Alebo aj skôr, možno by ti to pomohlo so záverečným dejstvom. Inšpirácia tu priam visí vo vzduchu,“ písala som na papier atramentovým perom. Poviedky som písať nevedela, ale listy boli moja vášeň. Už ako dievčatko som posielala babke do Zvolena historky zo školy. Potom som si vymieňala zaslzené listy so spolužiačkou, ktorú rodičia odsťahovali do Španielska, a na vysokej škole som posielala na adresy spisovateľov svoje pocitové záznamy z čítania. S jednou autorkou si píšem dodnes. A s Honzom.

„Hele, Eli, vždyť se můžem navštěvovat... A budem si psát!“ utešoval ma, keď som po polročnom študijnom pobyte odchádzala z Prahy. Stískal ma v objatí tým svojím bezmocne roztomilým spôsobom a fráza „budem si psát“ bola v našom prípade plná. Pretekala nám do vlasov, ktoré splývali do vlín, zakrývali nám tváre a chránili nás pred búrkou tam vonku. Myslela som na to potom doma vo svojej izbe, keď som si predstavovala, ako Honza sedí za písacím strojom a píše novú hru. Údery kláves sa menili na kvapky dažďa a pršalo čoraz silnejšie.

Zobudila som sa na zvonenie budíka. Tma bola rovnaká ako v Košiciach, takže som sa chvíľu nemohla zorientovať. „Som v Krakove,“ usmialo sa niečo vo mne, ale úsmev mi neprešiel na pery. V izbe bolo zima, v hlave mi trešťalo od únavy a vôbec sa mi nechcelo vstávať. Päť hodín popoludní. Najvyšší čas sa vyhrabať z postele a vybrať sa do večerného Krakova. Predstavila som si osvetlené uličky, ktorými budeme kráčať prvý raz v živote. Uličky mäkkých názvov, ktoré môžu viesť kamkoľvek. Videla som nás tri, ako celú noc kráčame tými uličkami a šepkáme: „Áno, beriem.“

„Nechcem sa vrátiť domov,“ vrátil ma do reality Hanin hlas. „Ostaňme tu.“

Pozrela som na Soňu, ktorá ležala na vedľajšej posteli. Nespala. Aj ona držala v ruke mobil ako záchranné lano a písala správu.

Naše kroky hnalo predstierané nadšenie a my sme zvesela štebotali a tvárili sa, že nevieme, aké sme príšerné herečky. Prezerali sme si stánky na obrovskom vnútornom trhovisku na hlavnom námestí a ani jedna sa nedokázala prinútiť niečo si kúpiť. S úľavou sme vyšli späť do zimy a s obavami sme hľadeli na vianočné trhy. Čo ak niektorá z nás navrhne, aby sme si tam šli dať niečo pod zub?

„Možno by sme mohli pohľadať nejakú reštauráciu a trochu si posedieť v teple,“ navrhla opatrne Soňa. Tak rýchlo sme sa toho chopili, až sme sa zahanbili a Hana nepresvedčivo zamumlala, že by sme možno mohli niečo zjesť na trhoch. Tvárili sme sa, že jej slová zachytil vietor a rýchlo sme kráčali preč z námestia. Šli sme okľukou, aby sme sa nemuseli predierať cez davy vianočných ľudí s pohármi vína a krovkami v taškách. Ceny na tabuliach nás nemohli vydesiť tak veľmi, a tak sme onedlho sedeli v príjemnej reštaurácii a pokúšali sa nájsť v menu niečo, čo by sme si mohli dovoliť. Zhodli sme sa na cestovinách s paradajkami a syrovou omáčkou.

„Pomidor, aké divné slovo. Vôbec neznie poľsky,“ skonštatovala som.

„Tak si objednaj mäso s mrkvou a pažitkou,“ štuchla do mňa Soňa a prstom pobavene ukazovala na slová „marchewka“ a „pietruszka“.

„Veruže si objednáam,“ vyplazila som jej jazyk a v duchu som počítala, či si môžem dovoliť kuráciu špecialitu s vybranými druhmi zeleniny.

„Stále mi píše, ale keď sa stretneme, k ničomu sa nemá,“ zahlásila z ničoho nič Hana, keď dojedala posledné sústa cestovín. Nikoho to neprekvapilo – bol to presne jej štýl. Len tak niečo povedať, úplne mimo tému, niekedy dokonca uprostred vety niekoho iného. Soňa zrovna rozprávala vtipnú historku o jednej svojej pacientke, ale Hana pokračovala, akoby si to vôbec nevšimla. Soňa sa zhovievavo usmiala, pretože sme obe vedeli, že ozaj nie.

Predstavila som si, že sme v surreálnej hre, v ktorej život funguje tak, že teraz vstanem, zatrasiem Hanou a poviem: „Petrus ťa nechce. Chod' ďalej.“ A Hana pozrie na strop, z neba sa spustí dážď, bude na nás hodinu pršať, polievky a alkoholické nápoje budú pretekať z tanierov a pohárov, potom dážď ustane, Hana sa usmeje a bude ďalej. Takúto hru by som napísala, keby som mala talent.

„Chlapi vôbec nevedia, čo chcú,“ zaznelo, čo zákonite muselo zaznieť. Od toho sú kamarátky. Aby v istej fáze povedali, čo v danej fáze povedať treba. Ale možno... „Hani, videla si tú hru o daždi v reštaurácii? Hodinu pršalo na všetkých a len sme pokojne čakali, herci aj diváci, kým prestane. Začalo to tak, že tri ženy sedeli za stolom a...“

„To napísal Honza?“ prerušila ma Soňa. Bolo to asi prvýkrát v živote, čo ona niekomu skočila do vety. Smutne, ale pevne na mňa hľadela. Sklopila som zrak, odpila si z poloprázdneho pohára a rýchlo som zamrmlala: „Veru, chlapom sa nedá rozumieť.“

Kráčali sme na hotel. Tri postavy v kapucniach. Hľadela som na Soninu ružovú vetrovku, ktorá v tej tme ani nevyzerala taká ružová, a mala som pocit, akoby som kráčala sama pred sebou. V jej chôdzi bolo niečo, čo ma nútilo ísť čoraz pomalšie. Videla som ju, ako už roky takto sama kráča, usmieva sa a kráča, kráča, jeden krok za druhým, až sa človeku na kratučký okamih zazdá, že sa neusmieva, ale plače, ale ona kráča ďalej v tej ružovej vetrovke, až mám chuť dať jej pod stromček nejaký tmavý kabát s lístočkom: „Drahej Soni. P.S.: Môžeš ho nosiť. Aspoň do divadla...“ A potom ju v hľadisku objat' a nepustiť.

Kráča predou mnou v tej ružovej vetrovke a je čoraz menšia a menšia. Zastanem a odrazu som úplne sama v tichej krakovskej uličke. Nevieam, ako sa volá a ani to nechcem vedieť. Chvíľu si masochisticky vychutnávam blízkosť starého známeho pocitu, až kým si neuvedomím, že to nie je on.

„Krovoderska,“ prečítam si na tabuli. „Teší ma, ja som Eliška.“

Raňajkujeme v komornej hotelovej jedálni. Zo švédskych stolov takmer neubudlo. Dnes popoludní sa vraciame domov. Soňa už minúty hľadá von oknom, potom sa zrazu vráti k nám, usmeje sa a povie: „Sedím na konári a je mi dobre.“ Ťaživosť ticha sa niekam vytratí a ostane len Sonin úsmev.

„S tebou mňa baví svet,“ zasmejem sa.

„Všichni moji blízcí,“ prihodí Soňa.

Hana je nesvoja. Vidím, že by sa chcela zapojiť, ale nenapadá jej žiaden vhodný film.

„Štyria tankisti a pes!“ vystrelím.

„Dve žemle a tri šunky,“ konštatuje Soňa a bezradne krúti hlavou nad svojím tanierom.

„Vy ste šialené,“ uzavrie Hana a hodí po Soni svoj posledný plátok syra. Natiahnem sa po jednu zo Soniných žemlí a ona mi ukradne kúsok tvarohového koláča.

Deň v Krakove je pred nami.